

Huszonöt év az OMGE. tenyészállatvásárlásainak multjából.

Irta: Ieszenszky Pál, az OMGE. ügyvezető titkára.

A folyó évben rendezte az OMGE. XXV-ik tenyészállatvásárlását. Ez alkalomból helyénvalónak tartjuk visszapiantást vetni azok történetére s fejlődésére, átnézetit képet nyújtván egyúttal tenyészállatvásárlásainkról a tuloldali két táblázatos kimutatásban. Ezek egyike tájékoztat a tenyészállatvásárlások megtartásának idejéről, helyéről, a kiállítók számáról s a felhajtott állatok mennyiségéről fajta szerint feltüntetve; míg a másik kimutatás az egyes vásárokról kifizetett díjakról, az eladott állatok számáról és vételáráról, valamint a vásár jövedelmezőségéről nyújt áttekinthető képet.

Sajnálatos körülmény, hogy e kimutatások nem teljesek. Hiányzanak t. i. az adatok az V. tenyészállatvásárlásról, melynek katalógusai elkallódtak, hiányzanak a VII. tenyészállatvásárlás adatai (amely egyébként a Nagykörösön rendezett kiállítás keretében tartatott meg), ugyancsak hiányzanak a VIII. tenyészállatvásárlás adatai, amely az ezredéves kiállítás keretében rendezett s végül nincsenek adatok a XX. tenyészállatvásárlásról, amelynek megtartására az összes előkészületek már meg voltak téve, de amelynek megtartásáról az országban nagy arányokban fellépett száj- és körömfájás miatt az utolsó pillanatban le kellett mondani.

Ezeket eltekintve azonban sikerült 21 tenyészállatvásárlás részletes adatait összeállítanunk, amelyek azok hű képét tüntetik fel s amelyek bizonyára fel fogják kelteni szarvasmarhatenyésztésünk iránt érdeklődő gazdatársaink figyelmét.

Utánunk kell továbbá arra is, hogy a tenyészállatvásárlások rendezésében némi hézagosság konstatalható, amennyiben 1885-ben tenyészállatvásárlás egyáltalán nem rendeztetett, az 1889-ben Szombathelyen rendezni szándékolt tenyészállatvásárlás a kiütött száj- és körömfájás miatt nem volt megtartható, 1890-ben pedig a tenyészállatvásárlás a bécsi mezőgazdasági kiállítás rendezése miatt maradt el.

Ezek előrebocsátása után rátérek arra, hogy a tenyészállatvásárlások rendezésének eszméjét 1880-ban az Országos Magyar Gazdasági Egyesület penditette meg, mert ezeket alkalmas eszköznek ítélte a hetvenes években nagyon elhanyagolt szarvasmarha- és juhtenyésztésünk fejlesztésére.

Az ország szarvasmarha- és juhtenyésztésének akkori állapotát s az ennek fejlesztésére tett azon időbeli intézkedéseket, a vonatkozó iratok alapján, a következőkben ismertetem:

A 70-es évek végén az ország szarvasmarha- és juhtenyésztése meglehetősen mostoha körülmények között volt. Az akkori földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi kormány keveset törődött azoknak fejlesztésével s csupán a léte-nyésztést részesítette támogatásban, míg az állattenyésztés többi ágait a kormányzat alig méltatta figyelmére.

Báró Kemény Gábor minisztersége alatt, aki 1879-ben vette át a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium vezetését, örvendetes változás következett be e téren, amennyiben nevezett miniszter programjába vette különösen a szarvasmarha- és juhtenyésztés emelését s mindenekelőtt az ország szarvasmarhatenyésztésének mennyiség és minőség tekintetében való emelése céljából a tiszta vértű és megfelelő apaállatok szaporítását és terjesztését határozta előmozdítani.

Kemény Gábor báró miniszter elrendelte, hogy különös gond fordítottassék a tiszta magyar fajta szarvasmarha tenyésztésére azért, mert bár ez, a nyugati fajta szarvasmarhánál jóval lassabban fejlődik is, mégis oly kitünő igavonó anyagot szolgáltat, amelyet ez okból okvetlenül fenntartani, illetve fejleszteni kell, még pedig mindkét alakjában, t. i. úgy abban, amely a nagy alföldi medencében, valamint abban az alakjában is, mely az erdélyi vidékeken otthonos. Intézkedett azonban Kemény Gábor báró abban az irányban is, hogy a hazai magyar fajta szarvasmarha tenyésztésének fejlesztése mellett az azon időben a mi viszonyaink közé beleillőnek tekintett nyugati fajták tenyésztése is előmozdítottassék. Hogy pedig a jelzett mindkét irányban az apaállatok szaporítása tervszerűen s a kellő következetességgel legyen keresztülvihető, Kemény báró az ország szarvasmarhaállományának figyelembevételével az országot tenyészkerületekre osztotta be. Azon fajták, amelyek tenyésztése és fejlesztése a megállapított tenyészkerületekben tervbe vétetett, a következők voltak:

1. Magyar fajta. a) Magyar alföldi, b) magyar-erdélyi szarvasmarha.

2. Nyugati fajták (tarka hegyi marha). Ezek közül a) berni (s ennek rokonai: a kuhlandi és mariahofi), b) pinzgau (s ennek rokona, a mólthali).

3. Borzderes fajták. Ezek közül az allgauti. Elrendeltetvén a tenyészkerületek beosztása, a kormány egyidejűleg az ország szarvasmarhaállományának összeírását is elrendelte. Az állatszámolás adataiból kint, hogy az országnak számos vidékein az apaállatok csekély száma éppenséggel nincs arányban az állatok számával, sőt az összeírás sok megyében oly aránytalanságokat mutatott fel, hogy 2—300 tehénre esett csak egy bika, sok községben pedig bika egyáltalán nem is volt.

Ezen hátrányos állapot orvoslása céljából Kemény Gábor báró miniszter úgy a magyar, mint a nyugati fajta bikák tenyésztése céljából törzsnévüket állítottatott fel, nevezetesen a magyar fajta tenyésztése céljából a mezőhegyesi gulyaállományban a tehének számát 300-ra emeltette fel, hogy onnan évenként mintegy 120—130 bika legyen a köztenyésztés számára kiadható. Ugyaníly célból főleg az erdélyi vármegyékre való tekintettel Tordán magyar-erdélyi fajta bikanevelő telepet létesített vásárolt növendék bikák felnevelése céljából. Ezenkívül 1880-ban a jelesebb hazai tenyésztetők mintegy 100 darab magyar fajta bikát vásároltatott, amelyeket egyes községeknek kedvezményes áron, illetve részletfizetésre osztattott ki.

A nyugati fajták szarvasmarhatenyésztésének fejlesztése céljából is pepinériák létesítettek. Így a mezőhegyesi ménesbirtokon kulandi, a kisbéri ménesbirtokon allgauti, a bábolnai ménesbirtokon berni és mólthali pepinériák létesültek, melyeknek tehénállománya 100—100 darabban állapítottatott meg. Kisebb tenyésznyájuk létesítettek allgauti marhából a magyaróvári gazdasági akadémián s a lipótújvári földmivessiskolán, a kassai gazdasági tanintézet részére pedig kuhlandi tenyésznyáj szerzetetett be. Tervbe vétetett ugyanebben az időben a debreczeni s keszthelyi gazdasági tanintézetek telepein berni, a kolozsmonostori gazdasági tanintézet

telepein pedig pinzgauti tenyésznyájuk létesítése. Gondoskodott az akkori kormány arról is, hogy egyes tenyésztőknek, akik tisztavértű pepinériák felállítására vállalkozni kívántak, az ezek létesítésére szükséges állatok több évi részletfizetésre átengedtesse, mely intézkedés folytán egy év alatt több mint 20 nyugati fajta pepinéria létesült magántenyésztők gazdaságaiban.

Kiterjesztette Kemény Gábor báró gondoskodását a juhtenyésztés fejlesztésére is s első sorban a parlagi juh tenyésztésének előmozdítását tűzte ki feladatául oly irányban, hogy a nagytestű, gyapjában dússal bő tejhozamot szolgáltató parlagi juhok tenyésztésének emelése mozdítottassék elő. E célból a kolozsmonostori gazdasági tanintézet és a lipótújvári földmivessiskola telepein egy-egy nagyobb pepinériát létesített.

Hogy mindezen intézkedések eredményeiről s jelentőségéről azonban a gazdaközönség kellő tudomást nyerhessen s hogy az országban lévő tenyészanyag minőségéről és különböző jellegeiről összehasonlítás útján magának kellő tájékozást szerezhesse s hogy végül a tenyészanyag egyrészt értékesítését, másrészt beszerzését megkönnyítse, Kemény báró az Országos Magyar Gazdasági Egyesület javaslatára elrendelte, hogy Budapesten évenként szarvasmarhák és juhok számára tenyészállatvásár rendeztesse.

E vásárok rendezésére a miniszter az Országos Magyar Gazdasági Egyesületet kérte fel.

Érdekességénél fogva helyénvalónak tartom szöszertint közölni azt a leiratot, amelyben Kemény Gábor báró az OMGE-t a tenyészállatvásárok rendezésére felkérte. A leirat következőleg szól:

„Az állattenyésztésnek általában, különösen pedig a hazánkban némiképpen hanyatlott szarvasmarhatenyésztésnek, de juhászatunknak is javítása, annak bizonyos újabb irányban való fejlesztése fontos — merem mondani — egy el nem odázható feladat és minden eszköz igénybe veendő, mely ennek a feladatnak megoldását elősegíti.

Tudom, hogy a jó tenyészállatok terjesztése a fennebbiek egyik leghathatósabb módszere, de az könnyen csak úgy eszközölhető, ha a gazdák ilyeneket egy helyen összpontosítva találhatnak. Erre óhajtok módot szolgáltatni és ez nézetem szerint úgy érhető el, hogy tenyészállatokra, akár a belsőföldön, akár pedig a külföldön lettek is azok felnevelve, külön vásár létesítetnek.

Ha lesz hely, hol az, akinek eladni való állatja van, számos vevőre talál, egy hely teremtetik, hol a tenyésztők a kiállított állatokat összehasonlíthatják, hol ők a saját tenyészükben hiányzó, általuk szükségelt tenyészanyagot leggyakrabban javítani hivatott reproduktort a nagyobb számban kiállítottak közül kiválaszthatják és a megfelelő csakugyan meg is szerezhetik, ez — bizton merem hinni — lényeges lendületet okozand.

Erre a fővárost, mint vásutaink központját szemeltem ki, de kiszemeltem azért is, mert itt található meg legjobban ezen előadott eszmém teljesítésének tényezőit. Ezek birtak rá, hogy ezen kiállítással és díjazással egybekötött tenyészállatvásárt szarvasmarhák és juhok

számára a jövő április utolsó vagy május hava első hetében Budapesten tartsam meg.

Szándékom ezen vásár költségeit fedezni. Szándékom szép díjak, vasuti kedvezmények által ösztönözni a hazai tenyésztőket, hogy ezen vásárra eladó tenyész-, különösen eladó apaállataikat elküldjék. Végre, hogy egy fontos kívánalom, t. i. a vásár számára szükséges hely is meglegyen, megkerestem Budapest fővárosát, hogy az említett időben a baromvásárt négy napra engedje át és remélem, hogy a fővároshoz intézett ezen kérésem teljesülend.

De hiányzik még egy — mondhatom — a legfontosabb alaptényező egyike és pedig a kellő számú szakértő és emiatt fordulok az Országos Gazdasági Egyesülethez, kérvén, hogy szakértőik közül a vásárok megfelelő rendezésére és a szükséges bírálatokra a jó ügyért a megszokott módon buzgólkodó oly tagokat kinevezni sziveskednének, akik ezen tisztelet és az azzal járó teendőket elvállalni készek és kérem továbbá, miszerint ezek névsora velem mielőbb közöltessék, hogy velük a vásárhoz megkívántató végzendő megbeszéltetvén, ezt mint sok más üdvös eszközlést, a tisztelt gazdasági egyesület mindig hasznos közreműködésével létesíthessen.

A miniszter ezen felkérésére az OMGE. egy vásárrendező-bizottságot alakított, melynek tagjai voltak: *Szeniczey* Ödön elnöke alatt *Cséry* Lajos, *Hornáth* János fővárosi tanácsnok, *Krocsák* Emil, *Lipthay* István, *Máday* Izidor, *Morócz* István, *Reusz* Henrik, *Tormay* Béla és *Zlamál* Vilmos. Megalakított egyúttal az egyesület két bíráló-bizottságot is, egyiket a tenyészállatvásárra felhozandó szarvasmarhák, másikat a juhok megbírálására.

A szarvasmarhák bíráló bizottság tagjai voltak: *Bujanovics* Sándor, *Csekonics* Endre gróf, *Dáni* József, *Donner* Ede, *Fichlein* Henrik, *Harkányi* Károly, *Hajnos* Gusztáv, *Hornáth* János tábornok, *Jurenák* Sándor, *Kandó* Aladár, *Karsay* Albert, *Kellövszky* Antal, *Kodolányi* Antal, *Visontai* Korács László, *Lónyay* Gábor, *Lyka* Döme, *Manlicher* Róbert, *Otocska* Ignác, *Simonyi* Lajos báró, *Sváb* Károly, *Vésey* Sándor, *Vojnics* Simon.

A juhokat bíráló bizottság tagjai voltak: *Bánffy* György báró, *Boda* Imre, *Brunswick* Géza, *Cilheri* Ödön, *Dávid* Alajos, *Festetich* Ágoston gróf, *Hendrik* János, *Krieger* Pál, *Lejtényi* György, *Lossonezy* Mihály, *Markos* Ferencz, *Nickl* Mihály, *Podmaniczky* Géza báró, *Polgár* Márton, *Tanárky* Gyula, *Tisza* László, *Tóth* Bálint, *Schossberger* Henrik, *Vlaka* János és *Zichy* Nándor gróf.

A szarvasmarhák bíráló bizottság elnökéül *Tormay* Béla, a juh-bíráló bizottság elnökéül *Zichy* Nándor gróf választott meg. Boldogult *Tormay* Béla ny. államtitkár (akkoriban kir. tanácsos és az állatorvosi tanintézet igazgatója) egyúttal felkérte, hogy a bírálati eljárásra nézve javaslatot dolgozzon ki.

Megtétvén a szükséges előkészületek, az első tenyészállatvásár 1881 május hó 6-ikán nyitott meg ünnepélyesen *Mattekovics* Sándor akkori államtitkár jelentésében.

A vásárra kitűzött díjakról, a fölajtásról s a vásár forgalmáról a tulajdoni kimutatások kellő tájékoztatást nyújtanak. Ezekről tehát részletesebben megemlékezni nem szükséges. Kiemelendőnek tartom azonban azt a körülményt, hogy a tenyészállatvásár eredményéről terjedelmes jelentés készült, amelyet a miniszter a parlament elé is terjesztett, még pedig azért, mert a vásár összes rendezési költségeit a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi kormány fedezte. A bírálat eredményéről szóló első két jegyzőkönyvet, mint elnökök: *Zichy* Nándor gróf és *Tormay* Béla s mint jegyzők: *Bernát* István dr. és *Podmaniczky* Géza báró irták alá.

Az első tenyészállatvásár tulajdonképpen rendezési munkálatait *Morócz* István s elsősorban *Reusz* Henrik végezték, aki a tenyészállatvásárok mindenkor rendező-bizottságainak kezdet-

től fogva tagja és lelkes munkása, amit e helyütt különösebben is kiemelni helyénvalónak tartok.

A második tenyészállatvásár rendező-bizottsági elnöke *Széchenyi* Pál gróf, a bíráló-bizottságok elnökei: *Tormay* Béla és *Zichy* Nándor gróf voltak. A rendezés munkálatait, mint a rendező-bizottság elnökei, *Ordódy* Lajos és *Krocsák* Emil végezték. A harmadik tenyészállatvásár rendező-bizottsági elnöke *Keglevich* István gróf volt s ez alkalomnál már *Tormay* Béla az összbíráló-bizottságok elnökévé választott meg. Az előadói, illetve rendezői tisztelet *Ordódy* Lajos és *Szemere* Huba teljesítették. A negyedik tenyészállatvásár elnöke *Szeniczey* Ödön, az összbíráló-bizottság elnöke *Tormay* Béla voltak, előadók pedig *Ordódy* Lajos és *Szabó* Ferencz dr. A hatodik tenyészállatvásár elnöke *Szapáry* István gróf, az összbíráló-bizottság elnöke *Tormay* Béla, előadó *Baranyay* István. A nyolcadik tenyészállatvásár elnöki tisztelet *Dessewffy* Aurél gróf töltötte be, összbíráló-bizottsági elnök *Tormay* Béla, előadó *Baross* Károly volt. A kilencedik tenyészállatvásár alkalmával *Tormay* Béla a rendező-bizottság és összbíráló-bizottság elnökéül választott meg s ezt a tisztséget tizenkét éven keresztül, bekövetkezett haláláig nagy buzgalommal és odaadással töltötte be. E tenyészállatvásár előadója, illetve rendezője *Baross* Károly volt. A X. és XI. tenyészállatvásárt mint előadó *Szilassy* Zoltán, a XII. tenyészállatvásárt *Rubinek* Gyula, a XIV. tenyészállatvásárt a XXV. tenyészállatvásárig *Jeszenszky* Pál OMGE. titkárok rendezték. Az adásvételek lebonyolításával járó teendőket az 1887 óta rendezett összes vásárokon *Murányi* Nándor orsz. törzskönyvvezető végzi.

A *Tormay* Béla halálával megüresedett rendező-bizottsági és összbíráló-bizottsági elnöki tisztségre *Pirkner* János miniszteri tanácsos, országos állattenyésztési főfelügyelő választott meg.

A *Pirkner* János elnöke alatt működő mai rendező-bizottság tagjai a következők: *Berzevich* Zsigmond, *Bernrieder* János, *Elek* Ernő, *Fenyvessy* Adolf, *Hutyra* Ferencz dr., *Küszler* Henrik, *Libits* Adolf, *Matta* Árpád dr., *Mayer* Pál, *Málnassy* Ferencz, *Melly* Béla dr., *Meskó* Pál, *Monostori* Károly, *Nagy* György, *Nick* Ede, *Rátz* István dr., *Renner* Gusztáv, *Reusz* Henrik, *Riedl* Kálmán, *Rodivzky* Jenő dr., *Salgó* József dr., *Sierbán* János, *Széli* Kálmán, *Szily* Tamás, *Ugron* Zoltán és *Wueszt de Welberg* Jenő.

A 25 év óta rendezett tenyészállatvásárok képe kaleidoszkopszerűen változik, egy a felhajtást, mint az adásvételt tekintve. A IV. tenyészállatvásár nagy visszaesést mutat. A felhajtások száma a VI. tenyészállatvásártól kezdődően ismét jelentékenyen emelkedik egészen az 1894-ben rendezett tenyészállatvásárig, amikor ismét esőkennek a felhajtások 1900-ig, ettől kezdődően azonban fokozatos a felhajtások növekedése.

A fölajtás fajta szerinti kimutatásából az tűnik ki, hogy a vásár első három évében a nyugati fajták közül a berni dominál, emellett sorthorn, hollandi, pinzgau és mölthali fajták, valamint allgauiak képezték a fölajtás tárgyát. A szimmenthali fajta ez időben még csak néhány darabbal van képviselve; 1891-ben megváltozik a kép. A sorthornok és hollandiak végleg eltűnnek s domináló szerep jut a szimmentáli fajtának. A borzderes csoportban az allgani helyet enged az inthali és montafuninak, 1892-től kezdődően pedig a hazai tájfajták közül a bonyhádi képezi nagyobb fölajtás tárgyát. A berni fajta évek során keresztül eltűnik tenyészállatvásárjainkról s csak az utóbbi években élénkült meg iránta ismét az érdeklődés.

A juhosortban a finom gyapjas merinó és a fésűs-gyapjas juhok domináltak a teret körülbelül egyforma arányban a 90-es évek elejéig. Ettől kezdődően a finom gyapjas merinó felhajtása jelentékeny csökkenést szenvedett és

ezzel szemben emelkedett a fésűs-gyapjas juhok felhozatala. Az angol husjubfajták felhajtásának mérve nagyon variál, a tejelő juhok felhajtása pedig jóformán elenyésző, sőt a legtöbb vásárra tejelő juh egyáltalában fel sem hajtatott.

A sertéscsoportban a hazai fajta mangalicza dominálta kezdettől fogva a teret. Az utolsó években azonban emelkedik a fölajtott huszsertések száma is, míg keresztezésekből körülbelül 12 év óta nincs felhajtás.

Baromfiállítás a tenyészállatvásárral kapcsolatban négy ízben rendeztetett, még pedig elég jó sikerrel. De ezek rendezését az OMGE.-től utóbb a baromfitenyéztéssel foglalkozó egyesületek vették át. Jóformán kezdettől fogva gépkiallítás is rendeztetik a tenyészállatvásárokkal kapcsolatban s ezek az idők folyamán igazán impozáns arányokat öltöttek.

A vásárok rendezési költségeit hét éven keresztül a földmivelésügyi kormány fedezte. Ettől kezdődően az Országos Magyar Gazdasági Egyesület saját számlájára rendezte a vásárokat. A pénzügyi eredményről a II. számú táblázat utolsó rovatában található adatok nyújtanak tájékozást.

Érdekesnek, de helyénvalónak is tartom hogy felsoroljam azokat a nevesebb hazai tenyésztevéket, akik az OMGE. egyes tenyészállatvásárjain kiválóbb tenyészanyaggal résztvettek s akik között vannak néhányan, akik kezdettől fogva rendes felhajtói e vásároknak. Az összes kiállításokat természetesen lehetetlen felsorolnom, de a jelesebb tenyésztők névsorát igyekeztem lehetőleg teljességében összeállítani. Időrendjében, tehát 1881-től kezdődően a következő nevesebb tenyésztők állítottak ki állatokat a tenyészállatvásárokon:

A szarvasmarha-csoportban: *Sennyey* Lajos báró, *Bajsa* Vojnics Simon, *Csekonics* Endre gróf, *Schönborn-Buchheim* Ervin gróf, *Albrecht* főherceg magyaróvári uradalma, *Cséry* Lajos, *Keglevich* István gróf, *Podmaniczky* Géza báró, *Dreher* Antal, *Wenckheim* Viktor báró, *Szunyogh* Albert, *Pallavicini* Sándor örögróf, *Königswarter* Mór báró, *Wass* Albert gróf, *Apponyi* Sándor gróf, *Nadasdy* Ferencz gróf, *Ordódy* Pál, *Karsay* Albert és Vilmos, *Forster* Géza, *Forgách* Sándor gróf, *Wenckheim* Frigyes gróf, *Almássy* Kálmán gróf, *Széli* Kálmán (az 1891-iki tenyészállatvásáron állított ki először), ugyanez évben részt vett első ízben a tenyészállatvásáron a *Döry* Vilmos-féle tenyésztés is, *Zichy* Béla gróf, *Máhr* Zoltán, *Otocska* Géza, ifj. *Sváb* Sándor, *Poroszlói* Gräff Jenő, *Wenckheim* Dénes gróf, a kisjenői uradalom, *Wolf* testvérek várpalotai tenyészete, özv. *Jeszenszky* Jánosné bárónő tenyészete, *Metternich* Richárdné hercegnő, *Pejacevich* János gróf egri főkapitány, *Széchenyi* Gyula gróf, *Andrássy* Géza gróf, ifj. *Benedicti* Gyula, *Döry* Dénes, *Edelstein* Armin, *Perczel* Dezső, *Szeniczey* Ödön, *Ruzinkó* Antal, ifj. *Zichy* János gróf, *Montenuovo* Alfréd herceg, *Schlichter* Izidor, *Háder* György, *Lyka* István, *Keglevich* Gyuláné grófnő, *Luczenbacher* Pál, *Pálffy* Pálné grófnő, *Nagyvárad* kapitány, *Boda* Sándor, *Biedermann* Rezső, *Hornig* Károly báró, *Somssich* Imre gróf, ifj. *Csillagh* Béla és Géza, *Beer* Henrik, *Esterházy* Miklós Mór gróf, *Festetich* Vilmos gróf, *Elek* Lipót, *Ernő* és Géza, *Gaál* József, *Kohner* Zsigmond és *Adolf* dr., *Teleky* Arvéd gróf, *Dessewffy* Aurél gróf, *Széchenyi* Andor Pál gróf, *Dessewffy* Miklós gróf, *Deutsch* Miksa, *Grósz* Antal, *Hunyady* József gróf, *Pajzs* Gyula dr., *Jankovich* Bécsán Gyula, *Biró* Albert, *Wenckheim* Géza gróf, *Bernrieder* József, *Almássy* Dénes gróf, *Balázsovich* Ernő, *Majláth* Géza gróf, *Vépi* Váronits Ödön, *Mándy* Samu, *Teleky* Gyula gróf, *Esterházy* Béla gróf, *Fáy* György, *Teleky* Domokos gróf.

Juhkiállítások: *Skublics* Sándor, *Brunswick* Géza gróf, *Hunyady* Imre gróf, *Zichy* Nándor gróf, *Steinfeld* Ignác, *Erdődy* István gróf, *Károlyi* Alajos gróf, *Metternich* Richárdné hercegnő, *Schönborn-Buchheim* Ervin gróf, *Königswarter* Mór báró, *Szandner* Gusztáv, *Brach-*

feld Lajos, Károlyi László gróf, Károlyi Mihály gróf, Wenckheim Frigyes gróf, Herberstein Zsigmond gróf, Alcsuthi uradalom, özv. Skublics Sándorné, Döry Vilmos, Pick Oswald és Rosenthal Alfréd, Rosenfeld Henrik, Drasche Richárd báró, Zichy János gróf, Herberstein József gróf, Biedermann Rezső lovag, Königswarter Hermann báró, Berchtold Lipótné grófnő, Hornig Károly báró, Károlyi Imre gróf, Dreher Antal, Herberstein Alfréd gróf, Skublics Sándorné örökösei, Pallavicini Sándor ögróf, Kohner Zsigmond és Adolf dr., Stubenberg József gróf, Széchenyi Andor Pál gróf, Sztankovánszky János, Herzfelder Manó, Poroszlói Gräff Jenő, Ypsillanti herceg örökösei, Meller Rudolf, Pálffy József gróf, Hainrikffy Pál, Esterházy Miklós Móríc gróf, Almássy Dénes gróf, Lobkovitz herceg, Wenckheim Antal gróf fiúörökösei, Schwarzenberg Adolf herceg, Nádasdy Tamás gróf.

Sertéskidallitók: Lovassy Ferencz, Móríc Pál, Nadányi Miklós, Szunyogh Albert, Tisza Kálmán, Wertheimstein Alfréd lovag, Biedermann Ottó, Károlyi Alajos gróf, Karsay Albert, Lyka Döme, Pallavicini Sándor ögróf, Schönborn-Bacheim Ervin gróf, Esterházy Miklós Móríc gróf, Forster Géza, Pejacsevich János gróf, Wenckheim Frigyes gróf, kisjenői uradalom, Rosenthal és Pick Oswald, Esterházy Miklós gróf, Steinfeld Mihály, Károlyi István, Harkányi Frigyes, Kornstein Testvérek, Beniczky Gáborné, Andrassy Gyula gróf, Andrassy Tivadar gróf, Geist Gyula, Nagyváradi káptalan, Poroszlói Gräff Jenő, Königswarter Hermann báró, Gyémánt Mihály, Meintner Gyula, ifj. Sváb Sándor, Braehfeld Lajos, Eckstein Fülöp, Rósa József, Pfaff György, Stummer Sándor báró, Csepreghy István, Ypsillanti herceg örökösei, Pongrácz Jenő gróf, Wenckheim Antal fiúörökösei, Károlyi Lajos gróf, Esterházy László gróf, Elek Lipót, Ernő és Géza, Springer báró uradalma, Gyertyánffy László, Baics Milán báró, Pallavicini Ede ögróf, Wenckheim Geiza gróf, Nádasdy Tamás gróf, Teleki Józsefné grófnő, Rátonyi Reusz Henrik, Széchenyi Ferencz gróf, Tisza Kálmán gróf, Schwarz Ferencz, pécsi püspöki uradalom, Blascok Gyula, Frey Károly.

Néhány szóval utalni kívánok a tenyészállatvadászon divó bírálati eljárásra is. Mint már említettem, a bírálati eljárást, még pedig az értékszámokon alapuló eljárás szabályzatát az első tenyészállatvásár alkalmával Tormay Béla dolgozta ki. A bírálat főleg az állat küllemét

vette figyelembe s 44 értékszám volt megállapítva a fej, nyak, mellkas, ágyék, far, vállak és végtagok pointírozására, 6 értékszám pedig a bikánál a him, a tehénél a női jelleg pointírozására szolgált; az értékszámok összege tehát 50 volt. Idők folyamán az értékszámok 100-ra emeltettek. Később ismét 40-re csökkentek, de a bírálat alapelvein a múlt év végéig változás nem történt. A múlt évben a tenyészállatvásárrendező-bizottság felkérte ráthonyi Reusz Henrik urat a bírálati eljárás átmozgására. Az általa kidolgozott bírálati eljárás szintén az értékszámolás elvén alapul, de figyelemmel van a küllemen kívül az állat tenyészértékére és haszonértékére is. Jelesül az állatok tenyészértékére 24 értékszám, haszonértékére 12 értékszám és a testalkatra 64 értékszám állapított meg. Az imént jelzett új bírálati eljárás alapján történt a legutóbb rendezett XXV-ik tenyészállatvásáron a bírálat.

A bírálattal kapcsolatban fel kell említenünk azt is, hogy állatfajtánként több tagból álló bíráló-bizottság végzi a bírálatot. A bírálatnak ez a módja éppenséggel nem mondható ideálisnak s kívánatos volna, ha 2, legfeljebb 3 juror végezne egy-egy fajtabeli állatok bírálatát. Ez irányban tétetett is kísérlet néhány év előtt, de — sajnos — eredménytelenül, mert a bírálatra előzetesen felkért jurorok egy része nem jelent meg s emiatt a régi szisztéma alapján kellett végezni a bírálatot s ezen az alapon végeztetik azóta is.

A juhok bírálati eljárását is eredetileg Tormay Béla dolgozta ki első ízben. Négy év óta azonban a Rodiczky Jenő dr. által kidolgozott új bírálati eljárás alapján történik a bírálat, míg a sertések bírálati eljárása a régi maradt.

A tenyészállatvásárok díjazásáról is megemlékezni kívánok. A kormány kezdetől fogva díjak kitűzésével igyekezett a tenyészállatvásárok sikerét előmozdítani. Az első években készpénzdíjak (10 frankos aranyak) tűzettek ki, amelyeknek összege — amint az a csatolt kimutatásból kitűnik — évről-évre változott. Volt oly tenyészállatvásár is, amelyre 18,000 kor. díj volt kitűzve (VIII-ik), bár igaz, hogy azzal kapcsolatban lókiállítás is rendeztetett. Attól kezdve csökkentek a kitűzött készpénzdíjak, mert azokon kívül arany-, ezüst- és bronzérmék is adományoztattak. Évek során keresztül azután a földművelésügyi miniszterium 6000 koronát adományozott díjakra s 1898-tól kezdődőleg Budapest székesfőváros is 1000 korona

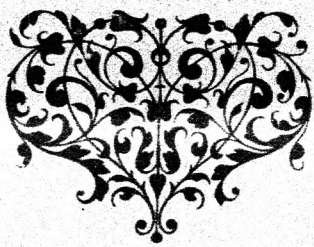
díjat adományoz e célra. Jelentékenyen emelkedett a földművelésügyi miniszterium által kitűzött díjak összege két év óta, ami nagyrésztben a tenyészállatvásárok jelenlegi elnökének, Pirkner János min. tanácsos buzgalmanak köszönhető. Néhány év előtt szakított a rendező-bizottság a készpénz díjak kitűzésének rendszerével s ezek helyett tudvalevőleg szép-művészeti és műipari emléktárgyak tűzettek ki díjakul.

A vonatkozó adatok tanúbizonysága szerint a díjak emelésével kapcsolatban igen jelentékeny mérvben emelkedett a vásárra felhozott állatok száma és minősége is.

Lehetetlen mellőzni annak a ténynek konstatacióját, hogy a tenyészállatvásárok rendezésére alkalmas helylyel nem rendelkezünk. A „Tattersall” helyiségei szűkek, meg nem felelők s nagyobb felhajtások alkalmával, mint ez a legutóbbi tenyészállatvásáron történt, a felhajtott állatok csak a legnagyobb nehézséggel helyezhetők el. Ez a körülmény okvetlenül szükségessé teszi, hogy megfelelő oly telep létesítéséről törtenjék gondoskodás, ahol nemcsak az eddig évenként egyszer rendezni szokott tenyészállatvásárok legyenek megtarthatók, de ahol évenként többször rendszeres tenyész- és haszonállatvásárok legyenek rendezhetők.

E szükségből folyólag vetette fel e sorok írója ezelőtt két évvel egy állandó tenyészállatvásári telep létesítésének eszméjét, amelyet a tenyészállatvásárrendező-bizottság magáévá tett s ennek előterjesztése alapján az egyesület igazgató-választmánya is létesíteni elhatározott. Egy ily telep természetesen csak az állam hatós anyagi és erkölcsi támogatásával létesíthető. Épp ez okból az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a telep létesítése érdekében a kezdeményező lépéseket már megtette, s a helyet, ahol az létesíthető, már ki is szemelte, sőt megvételét biztosította is s most már a kormánytól függ, hogy az építéshez szükséges államkölcsönt e célra megadja. Ugy *Darányi* földművelésügyi miniszter, mint *Wekerle* miniszterelnök melegen érdeklődnek e terv iránt, ennél fogva tehát reményünk is lehet arra, hogy a tervezett új tenyészállatvásári telep létre is fog jönni.

A felsoroltakból kitűnik, hogy az OMGE. tenyészállatvásárai fokozatosan fejlődnek és bizonyára igen jelentékeny mértékben fognak fejlődni akkor, ha azok számára alkalmas teleppel rendelkezni fogunk.

XVIII.

AZ O

Az Országos

Egész évre 24

AZ O

Ülés

1908 április

„ május

az „Országos

Országos

1908 április

a „Köztelek”

Tárgyak

Új tenyész

Az állami

könyvezése.

Az O. T. s

A törzsköny

kiszemelt ten

Tanu

Az OMGE. n

báró ur díszes

jaból folyó é

tanulmányi k

ban divó czuk

tanulmányozás

Résztvehet

mely tagja.

Indulás má

pályaudvar) a

gyorsvonattal.

órákor. Megtel

munkálatainak

dégeiül a kirá

és a nagyará

